7

Xkk l |Dre

भारतीयसंस्कृतौ गां सम्मानस्य प्रतीकं मन्यन्ते । कृषिक्षेत्रे गोः महत्वं सर्वाधिकम् अस्ति । कुषुचन रूपेषु कृषिं गोः आधारितं मन्यन्ते । मानवस्य गोभिः सह एकः स्थापितः सम्बन्धः आसीत् । गां अन्यपशूनां तुलनायां अत्यधिकं भावसंवेदना युक्तं मन्यन्ते अस्मिन् पाठे वयं ऋग्वेदे उल्लिखितस्य गोसूक्तस्य अध्ययनं करिष्यामः ।

mÌ';kfu

एतत् पाठं पठनान्तरम् भवन्तः सक्षमाः भविष्यन्ति :

- ऋग्वेदस्य गोसुक्तस्योच्चारणे ;
- गोसुक्तस्य भावमवगमने ।

7.1 xkS lDre

गौसुक्तम् – ऋग्वेद, मण्डल–6, 28 तमः सुत्तम

vk xkok vXeUu r HkæeØU lhnUr xk"B j.k;URoLe A

çtkorh i#:ik bg L;fjUæk; iohl#"k lk ngkuk% AA

HkkokFk% & गावः अस्माकं गृहे आगच्छेयुः तथा अस्माकं कल्याणं कुर्यासुः । ताः अस्माकं गोशालासु उपविशेयुः, तथा अस्मासु प्रसन्ना भवेयुः । अस्याः गोशालायाः भिन्न भिन्न वर्णयुक्ताः गावः वत्सयुक्ताः भूत्वा इन्द्रनिमित्ताय प्रातः काले पयः दद्यात् ।। 1 ।।

bUæk ;Tou i'.kr p f'k{kR;ií nkfr u Lo e"kk;fr A

Hk;kHk;k jf;fenL; o/k;UufHkUu f[kY; fu n/kkfr no;e AA

HkkokFk% & इद्रः होतृभ्यः तथा स्तुतृभिः प्रसन्नकारकेभ्यः मनोवाञ्छित्धनं यच्छति, ते तेभ्यः सर्वदा धनं यच्छन्ति, कदापि न वञ्चन्ति । ते निरन्तरं एतेदृशानां जनानां धनं वर्धयन्ति, तथा देवभक्तान् शत्रुभि अनश्यमाने स्थाने स्थापयन्ति ।। 2 ।।

fVIi.kh

u rk u'kfUr u nHkkfr rLdjks ukl kekfe=ks 0;fFkjk n/k"kfr A

nok'p ;kfHk;ZtrsnnkfrpT;kfxÙkkfHk% lprs xksifr% lg AA

HkkokFk% & ताः धेनवः न नश्यत। चौराः ताः न चोरयत । सत्रूणां शस्त्रं तासामुपरि न पतेत् । गोस्वामी याभिः धेनुभिः इन्द्रनिमित्ताय यज्ञं करोति तथा यामिन्द्रं प्रदीयते ताभिः धेनुभिः सह अधिकसमयपर्यन्तं निवसेत् ।। 3 ।।

u rk vokZ js.kqddkVks v'uqrs u lLd`r=eqi ;fUr rk vfHk A

m#xk;eHk;a rL; rk vuq xkoks ekZL; fo pjfUr ;Tou% AA

HkkokFk% & धुलिम् उड्डायकाःतथा युद्धाय आगताः अश्वाः ताः गावः न प्राप्नुयुः । ताः धेनवः विशसनं संस्कारं न प्राप्नुयुः. यज्ञकर्तुः गावः विस्तृते तथा भयरहिते स्थाने न भ्रमेयुः ।। 4 ।।

xkoks Hkxks xko bUæks es vPNkUxko% lkseL; çFkeL; Hk{k% A

bek ;k xko% l tukl bUæ bPNkeh)nk eul k fpfnUæe~ AA

HkkokFk% & गावः अस्माकं धनं भवेयुः। इन्द्रः अस्मभ्यम् गाः दद्यात, गाः अस्मभ्यं भक्ष्यरूपेण उत्तमं सोमरसभक्ष्यं यच्छेत् ।।5।।

;;; xkok en;Fkk —'k fpnJhj fpR—.kFkk lçrhde A

Hkæ xg —.kFk Hkæokpk cg}k o; mP;r lHkk l AA

HkkokFk% & हे गावः ! यूयं अस्मान् बलिष्ठं कुर्यात, यूयं कृशकायम् अपि सुन्दरं शरीरयुक्तं कुरुत, हे भद्रवचनयुक्ताः गावः अस्माकं गृहं कल्याणप्रदं करोतु, यज्ञसभासु तव महतः अन्नस्य वर्णनं भवेत् ।। 6 ।।

çtkorh% l;ol fj'kUrh% 'k)k vi% lçik.k ficUrh% A

ek o Lru b'kr ek?k'kl% ifj ok grh #æL; oT;k% AA

HkkokFk% & हे गावः यूयं संतानयुक्ताः भवेयुः। भोजनयुक्तानि सस्यानि खादन्तु तथा सुखेन पेयेन तडागेन स्वच्छजलं पिबेयुः, चौराः तव स्वामिन न भवेयुः । हिंसकपशवः आक्रमणं न कुर्युः, कालस्वरूपस्य परमेश्वरस्य आयुधानि दूरी भवेयुः ।। 7 ।।

mi nei ipuekl xk"ki iP;rke A

mi _"kHkL; jrL;iUæ ro oh;l AA

HkkokFk% & हे इन्द्र त्वां शक्तिशाली करणार्थं एताः गाः पुष्टस्य प्रार्थना भवन्ती अस्ति । तव शक्त्यै गाः गर्भवत्यः करणार्थं वृषभाणां शक्ते प्रार्थाना भवति अस्ति ।। 8 ।।

ikBxrk ç'uk 7-1

(1). रिक्तस्थानानि पूरयेत

1. प्रजावतीः .... इह स्युरिन्द्राय पूर्वीरुषसो दुहानाः।
2. न ता नशन्ति न दभाति तस्करो .... व्यथिरा दधर्षति ।
3. न ता अर्वा .... अश्नुते न संस्कृतत्रमुप यन्ति ता अभि ।
4. गावो भगो गाव इन्द्रो मे .... सोमस्य प्रथमस्य भक्षः ।
5. यूयं गावो मेदयथा कृशं चिदश्रीरं चित्कृणुथा .... ।

HkoUr% fdk f'kf{kroUr%

- गो सूक्तस्योच्चारणम् ।
- मनुष्यस्य गोभिः सह सम्बन्धः ।

ikBkUrk% ç'uk%

1. गावः मनुष्यैः सह किं संबधः आसीत् ? लिखत

mÙkjekyk

7.1

(1)

1. पुरुरूपा
2. नासामामित्रो
3. रेणुककाटो
4. अच्छान्गावः
5. सुप्रतीकम्